

Anti Pestprotocol

1 Inleiding

Pesten staat als item hoog op de agenda van scholen en politiek. Ernstige incidenten gerelateerd aan pesten zorgen ervoor dat steeds vaker de vraag gesteld wordt hoe het kan dat er op een school structureel gepest werd zonder dat daar actie op volgde. Gesprekken over pesten worden fundamenteeler en gaan over de vraag welke plek het voorkomen en tegengaan van pesten heeft binnen de pedagogische taak van de school.

Pesten komt vaker voor dan men geneigd is te denken. Volgens het Landelijk Onderzoek Pesten Primair onderwijs (2012) geeft 16 procent van de basisschoolleerlingen aan dat ze in de voorgaande weken gepest zijn. De overige 84% leerlingen geeft aan *niet* gepest te worden. Van de deelnemende leerlingen zegt 17 procent dat ze wel eens pesten, 7 procent daarvan als degene die begint met pesten, 6 procent als actieve meepester en 58 procent als passieve 'mee-pester' (NJI, Nederlands Jeugdinstituut, 2015). Tot slot blijkt dat de meeste leerlingen die worden gepest dit niet vertellen aan hun ouders of aan de leerkrachten.

Per 1 augustus 2015 zijn scholen in het primair onderwijs - als gevolg van een aanpassing van de onderwijswetten - verplicht zorg te dragen voor een veilige school. Door de wetwijziging 'Wet Sociale Veiligheid' moeten scholen:

- Aan een inspanningsverplichting voldoen om een actief veiligheidsbeleid te voeren;
- Het effect van het veiligheidsbeleid periodiek monitoren;
- De volgende taken bij tenminste één persoon beleggen:
 - het coördineren van anti-pestbeleid;
 - het fungeren als vast aanspreekpunt in het kader van pesten

De onderwijsinspectie zal toezien op naleving van de wettelijke verplichtingen.

Veel scholen, waaronder basisschool De Akker, doen iets aan het tegengaan van pesten in de vorm van voorlichtingslessen, ouderavonden, methodes of programma's. Daarnaast is er op De Akker sprake van een actief veiligheidsbeleid en worden de effecten van dit beleid regelmatig gemonitord (m.b.v. WMKPO). Het is desondanks een grote opgave om in en rond de lessen aandacht te hebben voor het welzijn en de ontwikkeling van individuele (zorg)leerlingen, voor het groepsproces, voor het contact met ouders en bovendien voor het contact met collega's. Pesten gebeurt tegelijk in de meeste gevallen buiten het zicht van de leerkracht en gedrag is veelal niet eenduidig. De ongrijpbaarheid van het fenomeen maakt de aanpak des te moeilijker. Het is daarom dat een (anti-) pestprotocol is opgesteld, om te proberen grip te krijgen op de ongrijpbaarheid van het fenomeen 'pesten'. Het coördineren van het anti-pestbeleid is een taak van de intern begeleider van de school (M.W. van Beek-van Hierden). Zij is eveneens een vast aanspreekpunt in het kader van pesten.

September 2016

2 Definitie, voorbeelden en gevolgen

2.1 Definitie

Pesten is gedrag dat (meer of minder bewust) gericht is op één of meer kinderen en dat tot doel én tot gevolg heeft dat degene die gepest wordt, zich gekwetst, vernederd, afgewezen en/ of buitengesloten voelt. Iemand wordt gepest wanneer hij of zij herhaaldelijk en langdurig wordt blootgesteld aan negatieve handelingen door één of meer personen (Olweus, D.)

Toevoeging:

- Er is sprake van een negatieve bedoeling.
- De negatieve handelingen zijn structureel tegen dezelfde persoon gericht.
- Er is sprake van machtsongelijkheid.

2.2 Voorbeelden van specifiek pestgedrag

Verbaal:

- Vernederen: “Jij kunt niet goed genoeg voetballen, je mag niet meedoen.”
- Schelden: “viespeuk!”, “etterbak!”, etc.
- Dreigen: “Als je het tegen de juf zegt, dan ...!”
- Belachelijk maken: “Moet je hem zien!”, “Moet je hem horen!”
- Kinderen een bijnaam geven (buiten een spelletje om).
- Gemene briefjes schrijven of steun zoeken om (samen) een kind uit een groepje te isoleren.

Non-verbaal:

- Op een bepaalde manier naar iemand kijken.
- Bepaalde gebaren uiten (middelvinger of andere obscene gebaren, bijv.)

Fysiek:

- Trekken, duwen, spugen, schoppen, laten struikelen, slaan, krabben, bijten, trekken aan haren.

Intimidatie:

- Een kind achterna blijven lopen of een kind ergens opwachten.
- Iemand in de val laten lopen, de doorgang versperren of klem zetten tussen de fietsen.
- Dwingen om bezit af te geven en dit eventueel zelfs beschadigen.
- Een kind dwingen bepaalde handelingen te verrichten, bijvoorbeeld geld of snoep meenemen.

Isolatie

- Steun zoeken bij andere kinderen dat het kind niet wordt uitgenodigd voor feestjes en leuke dingen.
- Het kind mag niet meedoen met spelletjes, niet meelopen naar huis, etc.

Bovenstaande voorbeelden kunnen zowel ‘in werkelijkheid’ als ‘online’ worden uitgevoerd. Uitschelden of schoppen is makkelijker te signaleren dan buitensluiten of online pesten.

2.2 Ruzie, pesten of plagen?

Pesten dient niet verward te worden met plagen. Als buitenstaander kan het gedrag van leerlingen die elkaar plagen of ruzie hebben er hetzelfde uitzien als bij pesten. Van plagen is echter sprake wanneer het gedrag niet structureel tegen dezelfde leerling gericht is en wanneer de machtsongelijkheid niet duidelijk aanwezig is. Pesten is een vorm van ongelijkwaardig contact. Plagen is een vorm van gelijkwaardig contact. De intentie is duidelijk negatiever in het geval van pesten. Als een leerling geplaagd wordt is geen sprake van uitsluiting, maar is de intentie juist om elkaar aan het lachen te maken.

Bij ruzie is er sprake van een conflict dat meestal gaat over een situatie of zaak. Het conflict is een uitwisseling van argumenten op een emotionele (boze) manier. In de meeste gevallen wordt een ruzie gewoon bijgelegd. Er is nauwelijks sprake van machtsongelijkheid; beide personen voelen zich sterk genoeg om de confrontatie aan te gaan.

2.3 Gevolgen van pesten

De gevolgen van pesten en getreiterd worden kunnen zeer ernstig zijn, zowel voor het slachtoffer als voor de pester. Ook voor de ouders is het over het algemeen bijzonder moeilijk om erachter te

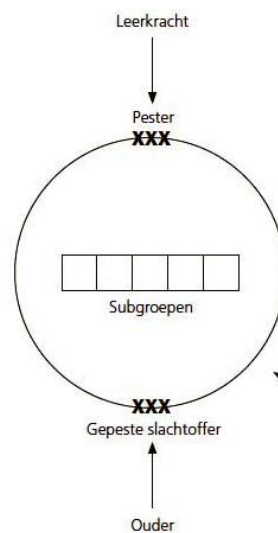
komen of hun kind het slachtoffer is van pesterijen. Een kind dat gepest wordt zal bijna altijd bang zijn en er zich voor schamen om te moeten vertellen dat het op school wordt gezien als een raar, lelijk, dom of knap kind, waarmee je maar beter niet om kunt gaan.

Het is daarom nodig dat zowel ouders als leerkrachten de handen in één slaan om gezamenlijk te proberen pesten uit te bannen.

Hiervoor hebben we elkaar nodig! Eén van de belangrijkste redenen voor het opstellen van dit document!

2.4 Betrokkenen

1. Gepeste slachtoffer
2. Pester
3. Meelopers en de overige kinderen (subgroepen)
4. Leerkracht
5. Ouders

1. Gepeste slachtoffer

Sommige kinderen hebben een grotere kans om gepest te worden dan anderen. Dat kan komen door uiterlijke kenmerken, maar het heeft vaker te maken met het gedrag, de manier waarop gevoelens worden beleefd en de manier waarop dat gebeurt. Kinderen die gepest worden doen vaak *nét* andere dingen dan de meeste leeftijdsgenoten in hun omgeving. Ze spelen een ander instrument, doen aan een andere sport of zitten op een andere club. Ze zijn goed in bepaalde vakgebieden of juist helemaal niet. Er zijn helaas aanleidingen genoeg om door anderen gepest te worden mits de pesters daar de kans voor krijgen vanuit de situatie.

Veel kinderen die worden gepest hebben een beperkte weerbaarheid. Ze zijn niet in staat daadwerkelijk actie te ondernemen tegen de pestkoppes en stralen dat dan ook uit naar de pesters. Vaak zijn ze angstig en onzeker in een groep, ze durven weinig of niets te zeggen, omdat ze bang zijn om uitgelachen te worden. Deze angst en onzekerheid worden nog meer versterkt door het gepest, waardoor het gepeste kind in een vicieuze cirkel komt waar het zonder hulp zeker niet uitkomt. Gepeste kinderen voelen zich vaak eenzaam, hebben in hun directe omgeving geen vrienden om op terug te vallen en kunnen soms beter met volwassenen opschieten dan met hun leeftijdsgenoten.

2. Pester

Kinderen die pesten zijn vaak juist fysiek de sterksten uit de groep. Ze kunnen het zich permitteren zich agressiever op te stellen en ze reageren vaak met dreiging van geweld of de indirecte inzet van geweld. Pesters lijken in eerste indruk populair te zijn in een klas, maar ze dwingen hun populariteit in de groep af door te laten zien hoe sterk ze zijn en wat ze allemaal durven. Met het vertoonde pestgedrag gaat ze dat gemakkelijk af en ze krijgen andere kinderen mee in hun gedrag tegenover een slachtoffer.

Pesters hebben ook feilloos in de gaten welke kinderen gemakkelijk aan te pakken zijn en als ze zich al vergissen, gaan ze direct op zoek naar het volgende slachtoffer. De zwijgende meerderheid en potentiële meelopers krijgen een keuze die aan duidelijkheid niets te wensen overlaat: *je bent voor of je bent tegen me*.

Hier gaat een grote dreiging uit naar de gezamenlijke omgeving van pester en slachtoffer. Alles is immers beter dan door de “machtige pester” zelf gepest te worden. De pesters komen vaak zeker over, wat door de anderen als bedreigend wordt ervaren. Ze overtreden bewust regels, storen zich aan niets of niemand en kunnen zich vaak goed overal uit kletsen. Het profiel van de pester is heel zelfbevestigend: hij ziet zichzelf als een slimme durfal.

Het komt ook regelmatig voor dat een pestkop een kind is dat in een andere situatie zelf slachtoffer is of was. Om te voorkomen dat het kind weer het mikpunt van pesten wordt, kan het zich bijvoorbeeld in een andere omgeving als pester gaan opstellen en ontwikkelen.

Meisjes pesten minder openlijk dan jongens en vaak op een subtielere manier waarbij de regels niet direct zichtbaar in het openbaar worden overtreden. Ze pesten meer met woorden, blikken, maken geniepige opmerkingen of sluiten andere kinderen buiten. Meisjes pesten vaak minder individueel en meer met groepjes, door een kind er niet bij te laten horen. Fysiek geweld komt bij meisjes veel minder voor.

3. Meelopers en de overige kinderen (subgroepen)

De meeste kinderen zijn niet direct betrokken bij het pesten in de actieve rol van pester. Sommige kinderen houden afstand en andere kinderen doen incidenteel mee. Dit zijn de zogenaamde “meelopers”. Er zijn ook kinderen die niet merken dat er gepest wordt en er zijn kinderen die het niet willen weten dat er gepest wordt in hun directe omgeving. Het specifieke kenmerk van een meeloper is de grote angst om zelf in de slachtofferrol te zitten. Maar het kan ook zijn dat meelopers stoer gedrag wel interessant vinden en denken daardoor in populariteit mee te liften met de pester.

Vooral meisjes doen nogal eens mee met het pesten om een vriendin te kunnen behouden. Als kinderen actiever gaan mee pesten in een grotere groep, voelen ze zich minder betrokken en verantwoordelijk voor wat er met pesten wordt aangericht. Alles wat in een groep gebeurt, laat het individueel denken meer en meer achter zich en zo kan met name groepsgedrag leiden tot excessen die achteraf voor iedereen (inclusief de pester(s)) onacceptabel zijn.

Kinderen die pestgedrag signaleren en dit bij de leerkracht aangeven spelen dus een belangrijke rol. Ook de ouders kunnen een belangrijke rol spelen. Ouders van kinderen die gepest worden en die dit probleem met de school willen bespreken, zijn natuurlijk altijd emotioneel bij het onderwerp betrokken. De ouders ervaren vaak een sterk gevoel van onmacht en dat is niet altijd een goede raadgever bij het zoeken naar een oplossing. De ouder wil maar één ding en dat is dat het pestgedrag onmiddellijk stopt. Ouders van kinderen die niet direct bij het pesten zijn betrokken, kunnen meestal meer afstand nemen. Daardoor zijn ze beter in staat om duidelijk te maken aan hun kind dat er iets aan het pesten gedaan moet worden. Dit is ook in het belang van de opvoeding en ontwikkeling van hun eigen kind. Als er in de omgeving van een kind gepest wordt, heeft het kind zelf ook last van de onveilige, onprettige sfeer in de groep of de klas.

4. Leerkracht

De leerkracht heeft een grote invloed op de sfeer in een groep en laveert tussen ruimte geven voor grensverkendend gedrag en grenzen stellen om grensoverschrijdend gedrag te voorkomen. Een groepsproces doorloopt een aantal fases. Leerlingen die net bij elkaar in de klas zitten kijken eerst de kat uit de boom en bepalen welke positie zij in kunnen nemen in de groep. Vervolgens wordt bij het innemen van de posities bepaald hoe er met elkaar omgegaan wordt en ontstaan (vaak onuitgesproken) regels. Dat kan gepaard gaan met botsingen in een onrustige sfeer. De leerkracht is onderdeel van de groep en leerlingen verwachten dat hij of zij een leidersrol op zich neemt. Doet hij of zij dit niet, dan zullen leerlingen deze rol op zich nemen en bepalen zij welke normen gelden in de groep. Door niet af te wachten tot de groep normen vaststelt, maar deze in een vroeg stadium samen met de groep te formuleren, heeft de leerkracht de regie en voorkomt hij of zij een onrustige sfeer.

5. Ouders

We vinden het belangrijk om goed contact te houden met ouders via samenwerking en afstemming. Ouders en school hebben een gedeelde verantwoordelijkheid voor de ontwikkeling en het welzijn van de leerling. Daarnaast hebben ouders een enorme invloed op de leerling. We delen daarom met elkaar wat we verstaan onder pesten, hoe we denken pesten te voorkomen en hoe we denken over de aanpak ervan. We hebben op basisschool De Akker de volgende aandachtspunten betreffende dit pestprotocol:

- We nemen vragen en zorgen van ouders over pesten serieus.
- We delen informatie over pesten en over de sfeer in de school via ouderavonden, oudergesprekken en via ouders in de medezeggenschapsraad.
- We stimuleren ouders die gemotiveerd zijn om aan een positieve sfeer te werken en willen hen de ruimte geven voor initiatieven.

In een nieuw wetsvoorstel hebben scholen de verplichting te zorgen voor een vast aanspreekpunt voor leerlingen en ouders en de coördinatie van het anti-pestbeleid als taak te beleggen bij een medewerker van de school. Hierbij wordt de nadruk gelegd op het voorkomen van pesten en tijdig ingrijpen bij peestsituaties. Het vaste aanspreekpunt op basisschool De Akker is: juf Marianne van Beek-van Hierden (intern begeleider/ orthopedagoog).

3 Overzicht aanpak pesten in het kader van een adequaat pedagogisch klimaat

Uit onderzoek blijkt dat kinderen gepest worden in situaties, waarin pesters de kans krijgen om een slachtoffer te pakken te nemen. Er is dan dus al sprake van een onveilige situatie, waarbinnen een pester kan beginnen met pesten en zich daarin ook nog verder kan ontwikkelen.

Pesten is dus niet alleen iets tussen degene die pest en de persoon die gepest wordt. Het ontstaat bij bijna alle gevallen binnen een context van een negatieve groeps sfeer.

Een adequaat pedagogisch klimaat binnen iedere schoolklas en normaal groeps gedrag is daarom onmisbaar om pesten tegen te gaan.

Normaal groeps gedrag kenmerkt zich door:

- het corrigeren van elkaar als iemand zich niet gedraagt volgens de groepsregels;
- bij het corrigeren de intentie te hebben om de groep bij elkaar te houden.

Onveilig groeps gedrag kenmerkt zich door:

- elkaar te corrigeren op groepsregels of normen die arbitrair zijn en die steeds weer ongunstig uitvallen voor het gedrag of het uiterlijk van een bepaalde klasgenoot;
- gedrag gericht op het vasthouden of versterken van de eigen positie in de hiërarchie;
- degenen die afwijken of zich niet kunnen verweren worden buiten de groep gezet.

Op basisschool De Akker werken we bewust aan een adequaat pedagogisch klimaat en bijbehorend 'normaal groeps gedrag' en wel op de volgende manieren.

1. Elk nieuw schooljaar starten de leerkrachten met 'Gouden Weken', een methodiek van Boaz Bijleveld. Vanuit de gedachte '*Een goed begin is het halve werk!*', voeren leerkrachten sfeeractiviteiten uit. De Gouden Weken worden ingezet om het goud dat de leerkrachten in handen hebben, de leerlingen, in korte tijd te smeden en te kneden zodat er een fijne sfeer in de groep heerst, een heel schooljaar lang. De Gouden Weken zijn bij uitstek geschikt om een fundament neer te zetten voor een goede groepsvorming.
2. Met de hele groep, inclusief de leerkracht, worden in de eerste weken algemene gedragsafspraken opgesteld en door elk kind ondertekend. Deze gedragsafspraken komen afgedrukt en zichtbaar in het klaslokaal te hangen.

Gedragsregels kunnen zijn:

- We spreken met respect over God
 - We gaan respectvol met elkaar om
 - We zorgen ervoor dat de juf of meester goed les kan geven
 - We zorgen ervoor dat iedereen zich veilig voelt op school
 - We zorgen ervoor dat de kinderen goed kunnen werken en spelen (iedereen mag meedoen)
 - We gaan zorgvuldig om met de spullen van onszelf de anderen en van school
 - Handen thuis tel tot tien.
 - Kom je er samen niet uit ga dan naar de meester of juf
 - De waarheid vertellen is geen klikken.
3. Tijdens de eerste zorgronde (eind september, begin oktober) en tijdens de derde zorgronde (eind maart, begin april) wordt een sociogram afgenomen binnen het digitale leerlingvolgsysteem Parnassys. Dit sociogram wordt zorgvuldig geanalyseerd en vervolgens besproken in een groepsbespreking. Hieruit volgen regelmatig weer activiteiten voor de groep of voor enkele leerlingen.
 4. Gedurende het gehele schooljaar worden lessen sociaal-emotionele vorming gegeven vanuit de methode 'Kinderen en hun sociale talenten'. Het gaat om ongeveer 20 lessen die verspreid worden over alle schoolweken. De leerkrachten houden de gegeven lessen zelf bij in hun groepsmap.
 5. Speciaal bij de problematiek van het onderlinge, subtiele pesten door meisjes, kan de methodiek 'Meidenvenijn is niet fijn' worden ingezet. Binnen de school is de intern begeleider gecertificeerd om deze methodiek aan te bieden.

6. Tijdens de eerste zorgronde (eind september, begin oktober) vullen alle leerkrachten over al hun leerlingen een gedragsvragenlijst in. Dit is de SCOL. De Sociale Competentie ObservatieLijst (SCOL) is een leerlingvolgsysteem voor sociale competentie. De SCOL wordt los van de lesmethode gebruikt. De SCOL wordt ingevuld om de ontwikkeling van sociale competenties op klasse- of op schoolniveau planmatig aan te pakken, met de uitkomsten van de SCOL-scores het onderwijs inhoudelijk vorm te geven en om leerlingen, die extra ondersteuning nodig hebben, snel op het spoor te zijn.

Alle bovengenoemde maatregelen worden ingezet om een zo optimaal mogelijk pedagogisch klimaat te creëren. Helaas kan het gebeuren dat deze maatregelen niet afdoende zijn en dat er desondanks toch situaties ontstaan, waarin pestgedrag merkbaar is. Daarom is een vijf-sporenbeleid opgesteld, zie volgende pagina.

4 Vijf-sporenbeleid basisschool De Akker PREVENTIEF

Zoals gezegd zijn bij pesten vijf partijen te onderscheiden (hoofdstuk 2) om welke reden een vijfsporenaanpak van het probleem een logische lijkt te zijn. De vijfsporenaanpak is ontwikkeld door Bob van der Meer.

De aanpak bestaat uit de volgende activiteiten: hulp aan het mogelijke slachtoffer, hulp aan de pester, hulp aan de middengroep, hulp aan en professionalisering van de leerkracht (school) en tot slot hulp aan de ouders.

Het vijfsporenbeleid is op te delen in preventief (altijd lopend, uit voorzorg) en curatief (bij daadwerkelijke situaties waarin gepest wordt).

1.	Hulp aan mogelijk slachtoffer <ul style="list-style-type: none">• We stellen gedragsregels op aan het begin van het schooljaar• De gedragsregels worden door elke leerling in de groep ondertekend• De gedragsregels zijn gedurende het hele schooljaar zichtbaar in de klas• We dragen er zorg voor dat de opgestelde gedragsregels nageleefd en regelmatig ingeprent worden• We maken pesten bespreekbaar door middel van lessen sociaal-emotionele vorming• We geven lessen over sociale vaardigheden• We starten het jaar met de 'Gouden Weken' (methodiek)• We nemen tweemaal per jaar een sociogram af• We bespreken het pestprotocol (dit document) in een teamvergadering aan het begin van ieder schooljaar• We bieden veiligheid en creëren met elkaar een goede sfeer• We vergroten het zelfvertrouwen en de competentiebeleving van ieder kind waar mogelijk• We nemen een mogelijk slachtoffer serieus, geven aan dat hij/ zij altijd mag komen praten (vanuit de gedachte: '<i>praten lucht op</i>') en geven aan dat het niet de schuld is van het mogelijke slachtoffer• We stimuleren het slachtoffer om leuke dingen te doen, lid te worden van een club, vrienden te maken.
2.	Hulp aan pester <ul style="list-style-type: none">• Alle bovenstaande punten bij 1, en daarnaast:• We bespreken waarom iemand gaat pesten en reiken andere mogelijkheden aan• We laten een leerling bewust worden van het pestgedrag en inzicht in eigen rol (schuld of verantwoordelijkheid) en stimuleren de leerling te stoppen met eventueel pestgedrag• We dragen er zorg voor dat de opgestelde gedragsregels nageleefd en regelmatig ingeprent worden• We dragen er zorg voor dat wij inzicht krijgen in de ernst, vorm en plaats van de pesterijen• We proberen ervoor te zorgen dat een pester ontvankelijk wordt voor hulp• We gaan met ouders van de mogelijke pester in gesprek
3.	Hulp aan middengroep <ul style="list-style-type: none">• Alle bovenstaande punten bij 1, en daarnaast:• We benadrukken in de klas dat we een gezamenlijke verantwoordelijkheid hebben voor de sfeer in de groep• We benadrukken dat klikken mag bij pesten en maken onderscheid tussen 'klikken' en 'je zorgen delen met de leerkracht'• We benadrukken dat gepeste kinderen geholpen mogen worden• We benadrukken dat leerlingen thuis vertellen (aan ouders) of aan de juf of meester wie er gepest wordt of wie er pest• We benadrukken dat kinderen niet mee moeten gaan doen met pesten en dat ze voor het gepeste kind op dienen te komen

- We stimuleren kinderen om te roepen: *Houdt er mee op!*

4.	Hulp aan en professionalisering van leerkracht/school
	<p>Doelen zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De school beschikt over een directe aanpak tegen pesten (curatief) • We geven lessen over sociale vaardigheden en maken pesten bespreekbaar door middel van lessen sociaal-emotionele vorming. • Leerkrachten kunnen het pesten in hun klas signaleren en dragen er zorg voor dat zij te weten komen hoe de peestsituaties zich situeren (vorm, plaats, ernst) • Leerkrachten moeten stelling nemen tegen het pesten • De leerkracht toont een reflectieve houding en is gemotiveerd tot inzicht in de eigen rol binnen het pedagogisch klimaat • Situaties van pesten (die in ernst, vorm en plaats de school betreffen) worden op een zorg- of personeelsvergadering gedeeld, zodat o.a. pleinwacht alert is tijdens pauzes en inloopochtenden. De intern begeleider wordt bij daadwerkelijke pestproblematieken direct ingelicht (er wordt niet gewacht op een eerstvolgende vergadering) • Tijdens groepsbesprekingen e.d. worden resultaten van sociogram, SCOL en overige zaken die het pestprotocol betreffen nauwkeurig besproken en geanalyseerd. • We dragen er zorg voor dat de opgestelde gedragsregels nageleefd en regelmatig ingeprent worden <p>Zie ook: Hoofdstuk 8: grondhouding leerkracht</p>

5.	Ouders
	<ul style="list-style-type: none"> • Ouders nemen de gedeelde verantwoordelijkheid op zich om pestproblematiek tegen te gaan. • Ouders worden serieus gehoord wanneer zij zich zorgen maken om hun kind met betrekking tot pestproblematiek. • Met ouders worden gesprekken gevoerd over o.a. de sociaal-emotionele ontwikkeling van hun kind. Wanneer nodig, worden met ouders gesprekken gevoerd over het gedrag van hun kind in peestsituaties. Ouders praten eerst met de leerkracht wanneer zij zorgen hebben. De intern begeleider wordt bij daadwerkelijke pestproblematieken direct ingelicht. • In de schoolgids wordt het pestprotocol kort samengevat weergegeven. • Wanneer curatieve methodieken worden ingezet (zoals 'Meidenvenijn is niet fijn') worden ouders uitgenodigd voor een informatieavond. • Ouders stimuleren hun kind(eren) tot positief gedrag. • Communicatie met ouders wordt open en positief gevoerd, er is sprake van een gezamenlijke zoektocht naar de aard, oorzaak en oplossing van pestproblematiek. • De gepeste, de ouders van deze leerling, de pester of ouders van pester worden thuis niet bezocht, op school vinden gesprekken plaats.

1.	<p>Hulp aan slachtoffer</p> <ul style="list-style-type: none"> • Denk aan: verslagging in Parnassys. • We vergroten het zelfvertrouwen en de competentiebeleving van het slachtoffer waar mogelijk, bijvoorbeeld door het laten volgen van een sociale vaardigheidstraining. • We nemen een mogelijk slachtoffer serieus, geven aan dat hij/ zij altijd mag komen praten (vanuit de gedachte: ‘<i>praten lucht op</i>’) en geven aan dat het niet de schuld is van het mogelijke slachtoffer. Veiligheid, vertrouwen en luisterend oor bieden. • Eventuele wordt professionele hulp ingeschakeld • We bevorderen gedragsverandering, d.w.z.: we stimuleren bijv. zelfverzekerd gedrag. • Er vindt regelmatig contact met ouders plaats • Er worden afspraken gemaakt n.a.v. het pestprotocol • Er worden adviezen gegeven om de leerling te versterken, bijv.: <ul style="list-style-type: none"> ✓ dagboek bijhouden; ✓ lezen over pesten; ✓ met mensen praten; ✓ (sport)club bezoeken. <p><u>Tips voor het spreken met het slachtoffer:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Als een leerling gepest wordt, is het belangrijk om zo snel mogelijk te reageren. Het is erg belangrijk dat de leerling zelf vertelt wat er gebeurd is en hoe hij of zij daar last van heeft. • De leerkracht neemt het initiatief tot dit gesprek en moet het slachtoffer een gevoel van veiligheid geven en een rustig moment uitkiezen om met het slachtoffer te gaan praten. De leerkracht probeert er door het stellen van vragen achter te komen wat er is gebeurd. • Als het pesten al langer duurt en ernstige vormen heeft aangenomen, is het raadzaam om eerst contact met de ouders op te nemen (zoals hierboven genoemd). Praat met hen (en liefst ook met het slachtoffer) buiten schooltijd. • Bespreek met elkaar het probleem en doe een voorstel hoe het probleem aangepakt zou kunnen worden. Spreek aan het einde van zo’n gesprek goed af hoe ouders en school elkaar op de hoogte blijven houden van de situatie. Bel elkaar bijvoorbeeld iedere week. Zowel slachtoffer als ouders van het slachtoffer voelen zich hierdoor veiliger. Bovendien blijf alert: een bestaand pestprobleem uit de weg ruimen kost veel tijd en inzet. • Als een pestprobleem minder groot is, kun je het slachtoffer ook op school benaderen. Het liefst op een moment dat er daadwerkelijk gepest wordt. De verdenking van klikken is dan in elk geval weggenomen. Bespreek het pesten met zowel het slachtoffer als de pestkop. Bespreek het daarna met de hele groep. De ervaring leert dat beginnende pesterijen op deze manier adequaat de kop ingedrukt kunnen worden. Zowel slachtoffer, pester, meelopers en de zwijgende meerderheid ervaren het vaak als een opluchting dat er openlijk over gepraat kan worden: houdt dat wel vol! Maak van het omgaan met elkaar een voortdurend gespreksonderwerp.
2.	<p>Hulp aan pester</p> <ul style="list-style-type: none"> • Denk aan: verslagging in Parnassys. • Er vindt regelmatig contact met ouders plaats • We laten een leerling bewust worden van het pestgedrag en inzicht in eigen rol (schuld of verantwoordelijkheid), gevolgen ervan en stimuleren de leerling te stoppen met eventueel pestgedrag • De sociale vaardigheden worden vergroot evenals vervangend gedrag (in plaats van het pestgedrag) • Er worden duidelijke afspraken gemaakt over de gevolgen van het ongewenste (pest)gedrag • Vertrouwen en veiligheid bieden, maar ook stelling nemen • Er wordt wanneer nodig professionele hulp ingeschakeld; we proberen ervoor te zorgen

dat een pester ontvankelijk wordt voor hulp.

Tips bij het spreken met pester(s):

- Het kan zijn dat de reactie in de trant van: *hij of zij vraagt er ook om! Of: iedereen moet toch tegen een plagerijtje kunnen*. Het is van belang om de pestkop duidelijk te maken dat een plagerijtje af en toe niet erg is. Maar dat je de volgende dingen resoluut afkeert: andere kinderen kleineren, bedreigen, voortdurend voor gek zetten, dat kan gewoon niet. Zo ga je niet met elkaar om. Elk kind heeft het recht om zich prettig te voelen in een groep.
- Misschien heeft de pester onvoldoende in de gaten hoe erg het is wat hij of zij een ander kind aandoet. Leg dat goed uit. Als je pest, jaag je een ander kind angst aan. Een gepest kind kan moeilijk slapen, wil niet meer naar school, durft niet meer op straat te spelen.
- Om te zorgen dat een kind zich beter realiseert hoe erg het is om gepest te worden, kunt u hem of haar een boek over het onderwerp laten lezen. U kunt zo'n boek ook in de klas voorlezen. Het voordeel daarvan is, dat pesten bijna automatisch een lange tijd onderwerp van gesprek blijft. Praat steeds na over de inhoud en dan vooral over de gevoelens van het slachtoffer.
- Het is belangrijk om de pester in de gaten te blijven houden. Alleen structurele aandacht en ingrijpen, zorgen dat het pestgedrag vermindert of verdwijnt. Klassenregels vergemakkelijken gesprekken met de pester. Het onderwerp is al eerder in de groep besproken. Naar de toen gemaakte afspraken, kan een leerkracht nu verwijzen.

1./2. Hulp aan slachtoffer en pester: het gesprek tussen slachtoffer en pester

Voordat er een gesprek is met het slachtoffer én de pester, heeft de leerkracht eerst een gesprek gehad met de pester om te horen wat hij te zeggen heeft, én met het slachtoffer om te horen wat hij wil vertellen. Het is ook mogelijk, dat het slachtoffer alleen maar wil vertellen wat er is gebeurd, maar niet wil dat de leerkracht met de pester gaat praten. Wanneer het slachtoffer openstaat voor een gesprek met de pester, is het volgende belangrijk.

- De leerkracht is in de bres gesprongen voor het slachtoffer, maar heeft het welzijn van beiden op het oog.
- Het slachtoffer moet zich voldoende beschermd en veilig voelen.
- De gepeste leerling moet zich voldoende beschermd en veilig voelen.
- De leerkracht moet zichzelf ervan verzekeren, dat hij na het gesprek voldoende mogelijkheden heeft om het onderlinge gedrag in de gaten te houden.
- De leerlingen weten beiden wat de bedoeling van het gesprek is: *Ik wil met jullie praten, omdat er een probleem is, dat we samen moeten oplossen*.
- Er moet voldoende tijd zijn om te praten.
- Aan het eind van het gesprek vraagt de leerkracht beide partijen om oplossingen. Wanneer er geen bevredigend resultaat is, doet de leerkracht een voorstel voor oplossingen.
- Als een gesprek goed verloopt, is de afsluiting erg belangrijk. De leerkracht noemt mogelijkheden: Excuses aanbieden (dit is geen teken van zwakte, maar juist eerlijk en sportief) met of zonder leerkracht (een toezien oog kan belemmerend werken). Het aanbieden van excuses moet niet te gemakkelijk worden gedaan. De pester kan te snel sorry zeggen om ervan af te zijn en het slachtoffer kan te gemakkelijk de excuses aanvaarden om er voor dit moment vanaf te zijn.
- De pester moet er goed over nadenken wat hij de ander heeft aangedaan. De leerkracht past in samenhang met de situatie een functionele sanctie toe om de pester te confronteren met de consequenties van zijn/haar handelen en het overtreden van de school/groepsafspraken.

Na het gesprek:

- Het is belangrijk, dat de leerkracht - zeker in het begin- regelmatig vraagt hoe het nu gaat.
- Het is ook goed, dat het slachtoffer leert om weerbaar te zijn. In een gesprek met de leerkracht kan er naar een oplossing worden gezocht hoe het pesten misschien is te voorkomen.

3.	<p>Hulp aan middengroep</p> <ul style="list-style-type: none"> • Denk aan: verslagging in Parnassys. • We benadrukken in de klas dat we een gezamenlijke verantwoordelijkheid hebben voor de sfeer in de groep. We proberen met elkaar de sfeer te verbeteren. • Het 'wij-gevoel' wordt aangekweekt: <i>“Wat knap van Pietje, hij heeft....”</i> • We benadrukken dat klikken mag bij pesten en maken onderscheid tussen 'klikken' en 'je zorgen delen met de leerkracht'. Veiligheid en vertrouwen wordt hierbij geboden. • We benadrukken dat gepeste kinderen geholpen mogen worden • We benadrukken dat leerlingen thuis vertellen (aan ouders) of aan de juf of meester wie er gepest wordt of wie er pest • We benadrukken dat kinderen niet mee moeten gaan doen met pesten en dat ze voor het gepeste kind op dienen te komen • We stimuleren kinderen om te roepen: <i>Houdt er mee op!</i> <p><u>Tips voor het gesprek in de klas:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Het slachtoffer en de pester maken deel uit van de groep. Daarom is het goed als de leerkracht er ook met de groep over spreekt. Het probleem kan open met de groep worden besproken. • Het gesprek moet goed voorbereid zijn. Bijvoorbeeld: <i>“In onze klas gaan dingen verkeerd. Er wordt niet goed met elkaar omgegaan. Dat is heel erg. Ik wil niet, dat zoiets in deze groep gebeurt. We willen een klas waarin iedereen zich veilig voelt en goed met elkaar omgaat”.</i> • Op deze manier kunnen de meelopers bij het probleem worden betrokken om de situatie te veranderen. De meelopers moeten opkomen voor het slachtoffer en het pestgedrag melden, wanneer ze het signaleren. Dit is geen klikken.
-----------	--

4.	<p>Hulp aan leerkracht/school</p> <ul style="list-style-type: none"> • Een pesttest of andere curatieve test wordt afgenomen om pestproblematiek helder in kaart te brengen. Dit wordt besproken met het schoolteam, maar ook in het klaslokaal onder leiding van leerkracht en intern begeleider. • Het pestprotocol wordt nauwgezet gevolgd. • Teamverantwoordelijkheid is een belangrijk item in deze fase, met elkaar dragen we verantwoordelijkheid voor het goed verlopen van vrije situaties (pauze, inloop op het plein, gym, etc.). • De leerkracht zorgt - samen met de kinderen - voor een goede sfeer/klimaat in de klas. • Er wordt een gedragshandlingsplan gemaakt voor “pester” en “gepeste”, deze leerlingen worden hierbij betrokken: samen doelen opstellen, samen gedragsregels afspreken. • Er vindt open contact met ouders plaats. (Juist) ook met de ouders van de pester(s). Tijdens een gesprek moeten ouders goed begrijpen dat pesten op de school niet getolereerd wordt. Vertel ouders waarom niet, en leg uit dat het in belang van de pestkop is om het eigen gedrag te veranderen. Vraag om medewerking. Ook thuis moet er consequent negatief gereageerd worden op pesterijen en agressief gedrag. Van tevoren afgesproken omgangsregels kunnen daarbij helpen. Net zoals klassenregels kunnen er eventueel huisregels gemaakt worden. Wijs de ouder ook op het belang een kind te prijzen als het zich beter aan de regels houdt dan eerst. Bij een kind dat zich gewaardeerd voelt, verandert agressief gedrag gemakkelijker. Bespreek eventueel ook de straffen die gelden als regels worden overtreden. Ook hier geldt: blijf hierover met de ouders in contact. Beide partijen moeten op de hoogte blijven. Dat zorgt er bovendien voor dat een kind merkt dat er goed opgelet wordt. Om die reden zal het meer nadenken bij wat hij of zij doet. • Externe begeleiding wordt ingeschakeld wanneer nodig. <p>Zie ook: Hoofdstuk 8: grondhouding leerkracht</p>
-----------	---

5.	<p>Ouders</p> <ul style="list-style-type: none"> • De ouders nemen notie van informatie over afspraken die op school worden en zijn gemaakt. Er wordt nadruk gelegd op de gezamenlijke verantwoordelijkheid. • Ouders worden zo spoedig mogelijk geïnformeerd wanneer er iets gebeurd is in de klas of op het schoolplein.
-----------	---

Wat een ouder verwacht van de school t.a.v. pesten

Ouders hebben behoefte aan een positieve en meewerkende instelling van het team.
Ouders hebben behoefte aan een goede samenwerking tussen team en ouders, zij willen samen zoeken naar een oplossing voor het probleem.
Ouders willen op de hoogte gebracht worden van het feit dat hun kind pester, de gepeste of het een meeloper is.
Ouders wensen een veilig schoolklimaat voor hun kinderen en voor zichzelf.
Met een kleine groep (ouders, leerkrachten, intern begeleiders, eventueel GGD of andere externe partij) wordt een specifiek geldend pestprotocol voor de betreffende klas opgesteld. Ouders mogen hierop hun reactie geven, dienen dit eveneens te ondertekenen.

Wat een school verwacht van de ouders t.a.v. pesten

Het schoolteam wil dat een kind voorop wordt gesteld door ouders. Het gaat om het kind en niet om het imago van een ouder.
Het schoolteam wil met ouders gezamenlijk zoeken naar de oplossing voor het probleem.
Het schoolteam wil een veilig schoolklimaat bieden aan kinderen *en* ouders, maar hebben hierin de hulp van ouders nodig. Het schoolteam wenst eveneens een veilig klimaat voor de leerkracht.
Het schoolteam vraagt van ouders eveneens een positieve en meewerkende instelling.
Het schoolteam vraagt van ouders om met (hulp)vragen en/of klachten naar de leerkracht te stappen, daarna naar de intern begeleider of directeur. Expliciet wordt hier geschreven dat het schoolteam het prettig vindt wanneer er open communicatie met het schoolteam is vóórdat er contactopname met andere ouders plaatsvindt.

Adviezen aan ouders

a. Als je kind gepest wordt

- Neem je kind serieus en zeg dat jullie samen met anderen gaan proberen het pesten te stoppen;
- Praat erover met je kind of vraag je kind om op te schrijven wat het heeft meegemaakt;
- Probeer je kind uit te leggen waarom sommige kinderen pesten;
- Samen praten over pesten kan ook gaan via een boek over het onderwerp;
- Kies als ouders vóór je kind;
- Neem stelling;
- Vertel dat volwassenen vaak niets doen omdat ze niet zien dat er gepest wordt, of omdat ze niet weten hoe een probleem opgelost moet worden;
- Benader de leerkracht en/of intern begeleider van de school om het probleem te bespreken en zo nodig in te grijpen of er in ieder geval iets mee te doen;
- Waarschuw je kind dat het pesten niet meteen ophoudt als er beter op wordt gelet. Pesten is een gewoonte geworden die maar moeilijk af te leren is;
- Houd het onderwerp bespreekbaar. Informeer regelmatig hoe het gaat;
- Een kind op een sportclub doen kan soms een goed idee zijn. Maar let op: soms kan de club een extra pestplek worden;
- Zoek hulp van deskundigen als je dat nodig blijkt.

b. Als je kind pest

- Neem andere ouders die zeggen dat je kind pest serieus;
- Maak je kind duidelijk dat je pesten absoluut afkeurt;
- Bespreek het pesten met je kind en zoek samen naar manieren om het pesten te stoppen;
- Spreek met je kind af aan welke regels jullie elkaar zullen houden;
- Neem contact op met andere ouders, leerkrachten, leiders of trainers om gezamenlijk iets aan het pesten te doen;
- Steun je kind om manieren te zoeken om prettig met andere kinderen om te gaan;
- Geef je kind zo nodig extra aandacht;
- Houd in de gaten of het pesten na verloop van tijd niet opnieuw de kop opsteekt;
- Zoek hulp van deskundigen als je dat nodig blijkt.

c. Als er in de omgeving van je kind gepest wordt

- Neem het pestprobleem serieus;
- Bespreek met je kind zijn rol bij het pesten;
- Zoek samen met je kind naar mogelijkheden iets te doen aan het pesten;
- Bespreek de pestsignalen die je hebt gehoord met anderen: ouders, leerkrachten, leiders, buurthuiswerkers, trainers;
- Stelling nemen houdt in dat je het als ouders ook doorgeeft als je ziet dat andere kinderen gepest worden. Zeg daar iets van!
- Geef zelf het goede voorbeeld.

6 Signaleren

Leerkrachten spelen een centrale rol in het aanpakken van pesten. Omdat pesten bijna altijd stiekem gebeurt, is het echter moeilijk voor leerkrachten om het pesten in hun klas ook daadwerkelijk te herkennen.

Een eerste belangrijke manier waarop leerkrachten toch informatie kunnen inwinnen over het pesten in hun klas is door in gesprek te gaan met de leerlingen. Slachtoffers praten zelden met anderen over het pesten, maar als er een goede band is tussen leerkracht en leerling is de kans groter dat leerlingen het zullen vertellen als er gepest wordt. Het is daarbij met name belangrijk om leerlingen die aangeven gepest te worden serieus te nemen.

Daarnaast is het van belang om ook op andere signalen te letten.

Mogelijke signalen zijn:

- Het kind heeft angst om naar school te gaan;
- Heeft weinig of geen vrienden;
- Vervalt in vroeger gedrag zoals weer in bed plassen of weer gaan duimen;
- Heeft last van concentratiestoornissen, waardoor de schoolprestaties achteruit gaan;
- Heeft vaak geen eetlust;
- Ze kunnen ineens veel ruzie gaan maken thuis;
- Zomaar en regelmatig huilen om niets;
- Het kind heeft last van buikpijn, hoofdpijn, misselijkheid;
- Hij/zij komt thuis uit school met kapotte kleren en beschadigde boeken;
- Het kind heeft verdacht vaak kneuzingen, verwondingen en blauwe plekken;
- Hij/zij wordt niet uitgenodigd voor feestjes!
- Het kind fietst alleen naar school;
- Slaapt onrustig en droomt naar;
- Vraagt of steelt geld van de familie;
- Het kind neemt geen klasgenootjes (meer) mee naar huis.

Pesten op school is te herkennen aan een veelheid van signalen:

- Altijd een bijnaam, de persoon nooit bij de eigen naam noemen;
- Zogenaamde leuke opmerkingen maken over die persoon;
- Een klasgenoot telkens weer ergens de schuld van geven;
- Briefjes doorgeven;
- Beledigen;
- Opmerkingen maken over kleding;
- Isoleren en negeren;
- Na schooltijd opwachten, schoppen of slaan;
- Op weg naar huis achterna rijden;
- Naar het huis van de gepeste gaan;
- Bezittingen afpakken;
- Schelden of schreeuwen;
- Pesten via Whatsapp, sms, Facebook, etc.
- Er gebeuren dingen in de groep waar niet goed de vinger op te leggen is;
- De sfeer is niet prettig, druk, geheimzinnig;
- De groep vraagt veel van de leerkracht;
- Er is veel onderlinge concurrentie;
- Er is veel onderlinge agressie;
- Het voor elkaar opnemen en elkaar helpen gebeurt weinig.

Signalen voor de leerkracht:

- De gepeste is vaak betrokken bij samenscholingen of opstootjes in de klas of op de speelplaats;
- De leerling is vaker afwezig; gaat niet graag naar school;
- De leerling zoekt de veiligheid van de leerkracht op;

- Een leerling wordt vaak met een bijnaam aangesproken door klasgenoten;
- Er is een verhoogde kans op psycho-somatische klachten (hoofdpijn, buikpijn);
- De leerling wordt dikwijls als laatste gekozen bij het indelen van groepjes (sportles, groepswork);
- De leerling isoleert zich van de anderen, soms met één vriend(in);
- De leerling is vaak alleen en buitengesloten tijdens pauzes en tijdens het overblijven;
- De leerling blijft dicht bij de onderwijzer staan tijdens pauzes en tijdens het overblijven;
- Opvallend vaak zijn er spullen kapot of verdwenen bij een leerling;
- Een leerling is vaak betrokken bij vechtpartijtjes, scheldpartijen etc.
- Een leerling is steeds het mikpunt van "grapjes". Pen weggooien, etui overgooien, stoel wegzetten etc.
- De leerling gedraagt zich gestresst, ongelukkig en depressief;
- De leerling gedraagt zich schichtig, schrikt snel, durft iemand niet aan te kijken etc.
- De schoolprestaties gaan langzaam of plotseling achteruit;
- De sfeer in de klas is niet goed;
- De leerkracht voelt intuïtief aan dat er "iets" niet klopt in de klas en kan er maar niet de vinger achter krijgen wat het is.

7 Aanwezige programma's op school

Materiaal	Vindplaats
Omgaan met conflicteren (onderbouw, middenbouw en bovenbouw) (van Eeden)	Kast IB-kamer
Pesten in de klas (Samson)	Kast IB-kamer
Kinderen omgaan met waarden en normen: (1) stappenplan voor de school en (2) praktijkboek onderbouw, middenbouw en bovenbouw (Snoek & Kroon)	Kast IB-kamer
Verskillende boeken over leer- en gedragsstoornissen	Kast IB-kamer
Ik ga weer graag naar school (Kenter)	Kast IB-kamer
Ik kan het, ik kan het! (Faalangst) (Wiltrink)	Kast IB-kamer
Vrienden in overvloed, stimuleren van sociaal gedrag (de Fijter)	Kast IB-kamer
Tel dan eerst tot 10 (agressief gedrag) (Jeninga)	Kast IB-kamer
Groepsplan Gedrag	Kast IB-kamer
Wij zijn een groep (versterk het groepsgevoel) (Kordelaar en Zwaan)	Kast IB-kamer
Oplossingsgericht aan het werk met kinderen en jongeren (Wolters)	Kast IB-kamer
Koffer <i>Meidenvenijn is niet fijn</i>	Kast IB-kamer
Sociogram afname	Parnassys digitaal
SCOL afname	SCOL digitaal
Gedragsregels per klas	In de klas
Gouden Weken	In de klas

Daarnaast komt de GGD jaarlijks in groep 7 een gastles geven waarin aan het item 'Pesten' aandacht wordt besteed.

8 Grondhouding van de leerkracht tijdens gesprekken met ouders

Wat is belangrijk om wel te doen:

- De ouders serieus nemen;
- Doel van het gesprek duidelijk maken;
- Praten over waarneembare gedragingen;
- De eigen (ervarings)deskundigheid met betrekking tot hun kind van de ouders respecteren;
- Naast de ouders gaan staan, betrokkenheid tonen;
- Voorzichtig, maar duidelijk zijn (niet vaag);
- Eerlijk zijn;
- Aandacht hebben;
- Duidelijk maken vanuit welk referentiekader jij praat;
- Zoveel mogelijk vanuit jezelf praten;
- De ouders stimuleren/uitnodigen om te praten;
- Gevoelsreactie bij de ouder stimuleren;
- Acceptatie van het kind laten blijken;
- Eigen onzekerheid benoemen;
- Non-verbaal:
 - ✓ Aankijken
 - ✓ Open en geïnteresseerde houding
 - ✓ Toewenden
 - ✓ Niet bang zijn voor stiltes

Wat kun je beter niet doen:

- Als deskundige tegenover de ouders gaan staan;
- Psychologiseren/etiketten plakken/waarderen;
- Eigen mening/gevoelens centraal stellen;
- Mening en conclusies direct klaar hebben;
- Belangrijke dingen niet weten (bijvoorbeeld leeftijd kind);
- Veel onbelangrijke zaken opnoemen;
- Alleen negatieve dingen over het kind vertellen;
- ‘bergen’ problemen noemen;
- gevoelens miskennen of bagatelliseren (bijvoorbeeld het valt wel mee);
- in de rede vallen/verbeteren van de ouder;
- de ouder op tegenstrijdigheden opmerkzaam maken;
- gelijk/ongelijk strijd aangaan;
- prognoses/diagnoses/voorbarige adviezen geven;
- teveel op het terrein van de ouders komen (referentiekader);
- moraliseren;
- beschuldigen/kwaad worden;
- geërgerd reageren;
- veel waarom-vragen stellen;
- non-verbaal:
 - ✓ friemelen/frutselen
 - ✓ geen oogcontact maken
 - ✓ onrustig zitten
- nerveus, gejaagd of verveeld overkomen.

9 Verwijsinstanties

Op meerdere plekken in dit pestprotocol wordt benoemd dat het mogelijk is om deskundige hulp te raadplegen. Er bestaan verschillende instanties. Hieronder worden de instanties met bijbehorende website genoemd.

- ✓ Centraal Nederland - schoolbegeleidingsdienst
www.centraalnederland.nl
- ✓ OZKNV (onderwijszorgkoepel waar BMDB De Akker bij aangesloten is)
www.onderwijszorgkoepel.nl
- ✓ Schoolarts en/of jeugdverpleegkundige van de GGD
www.ggd.nl
- ✓ Buurtzorg Jong
www.buurtzorgjong.nl
- ✓ Centrum voor Jeugd en Gezin
www.cjg.nl
- ✓ RIAGG (ELEOS) preventie-afdeling Amersfoort
www.riaggamersfoort.nl
- ✓ Stichting Chris
www.chris.nl
- ✓ De Kindertelefoon
www.kindertelefoon.nl
- ✓ PraatPaal Putten
www.praatpaalputten.nl
- ✓ Psychologen Praktijk Putten (PPP)
www.psychpraktijk.nl

Klachtenprocedure

Wanneer een ouder zijn/haar kind thuis houdt omdat het wordt gepest en de school, naar oordeel van de ouder, aan de oplossing van het probleem niets/ te weinig doet, is het advies de inspecteur van het kind middels een brief hiervan op de hoogte te stellen en deze brief ook op te sturen aan de leerplichtambtenaar van de gemeente.

- ✓ Inspecties BaO en VO
Postbus 10048
8000 GA Zwolle
tel. 038-4257820
- ✓ Leerplichtambtenaar

Elke stad of gemeente heeft zijn eigen leerplichtambtenaar. Deze ambtenaar is ondergebracht bij de afdeling Onderwijs van de gemeente. De ambtenaar is aangesteld voor de uitvoering van de Leerplichtwet. Om achter de naam van de leerplichtambtenaar te komen kan men het beste met de afdeling Onderwijs van de gemeente bellen.

10 Bronvermelding

Websites:

School en Veiligheid, thema: Pesten. *Pesten*. <http://www.schoolenveiligheid.nl/thema/pesten/>. Geraadpleegd op 1 en 2 september 2015.

Aandacht voor Pesten, thema: signalen. http://aandachtvoorpesten.nl/informatie/dossier_pesten/herken_de_waarschuwingssignalen.html. Geraadpleegd op 1 en 2 september 2015.

Week tegen pesten, thema: Week tegen pesten 2015. <http://www.weektegenpesten.com/aan-de-slag/>. Geraadpleegd op 1 en 2 september 2015.

Literatuur:

Meer, B. van der (1991-1). *Het zondebokfenomeen op school*. In: *Gelukkig op school? Emotionele stoornissen en het functioneren op school*, onder redactie van: A. Collot d'Escury-Koenigs, T. Engelen-Snaterse & J. Tijhuis. Lisse: Swets en Zeitlinger, pp. 20-29.

Olweus, D. (1994), *Bullying at School: Basic Facts and Effects of a School Based Intervention Program*, *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, volume 35, issue 7, pages 1171-1190.

Pestprotocol basisschool met de Bijbel 'De Ichthus' (2007).

Pestprotocol basisschool met de Bijbel 'Bij de Bron' (2007).